

УДК 330.4:004.67

Ditrich I. V.,

к.х.н., доц., завідувач кафедри товарознавства та експертизи у митній справі, Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Марченко Ю. І.,

асист., Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СВІТОВОГО РИНКУ МОРЕПРОДУКТІВ

***Анотація.** Ринок морепродуктів є одним із ринків, який динамічно розвивається відповідно до того, як зростають чисельність населення та доходи. Цей ринок має постійний попит. У статті розглянуто статистичні дані щодо обсягів експорту та імпорту морепродуктів, а саме: креветок, мідій, крабів, гребінців, кальмарів. Проаналізовано активні країни-експортери та імпортери морепродуктів; формування ціни на ринку креветки. Відзначено, що хвороба EMS (ранньої смертності креветки) має великий вплив на обсяги її виробництва. Окреслено процеси на ринку мідій. Висвітлено перспективи розвитку сучасного світового ринку морепродуктів на 2020-2030 роки.*

Ключові слова: морепродукти, світовий ринок морепродуктів, молюски, креветки, ракоподібні, краби.

Ditrich I. V.,

Ph.D., Associate Professor, Head of the Department of Commodity Research and Expertise in Customs Business, Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhailo Tugan-Baranovsky, Kryvyi Rih

Marchenko Y. I.,

Assistant, Assistant of the Department of Commodity Research and Expertise in Customs Business, Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhailo Tugan-Baranovsky, Kryvyi Rih

ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF THE CONTEMPORARY WORLD SEAFOOD MARKET

***Abstract.** The seafood market is one of the markets that develops dynamically with the growing of population and its income. This market is in constant demand. The article deals with statistical data concerning exports and imports of seafood, such as shrimp, mussels, crabs, scallops, squid. The countries, which actively export and import the seafood, were analyzed; as well as the pricing formation in the shrimp market. It is noted that the EMS disease (early mortality of shrimp) has a great impact on the volume of the production. The processes in the mussels market were outlined. The article deals with the prospects of development of modern world seafood market in 2020-2030 years.*

Keywords: seafood, world seafood market, clams, shrimp, shellfish, crabs.

Постановка проблеми. Світове споживання морепродуктів на душу населення продовжує збільшуватися приблизно на 2% щорічно і швидкими темпами наближається до рівня споживання 20 кг на душу населення [12].

Економічні зміни на ринках США та ЄС стимулюють загальний попит на морепродукти на додаток до вже досить високого купівельного попиту

в багатьох країнах. Тим не менше попит знижується в інших традиційних країнах-імпортерах, таких як Російська Федерація та Японія, в яких ослаблення курсу валюти призвело до подорожчання продукольства та імпорту.

Міжнародні ціни на морепродукти в цілому зростають, чому сприяє попит і, що ще більш важливо, недостатня пропозиція ряду як культивована-

них, так і диких видів. До них відносяться креветки, кальмари тощо. Креветки залишаються найціннішою категорією морепродуктів, хоча останнім часом імпортери неохоче купують їх за поточними цінами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у вивчення сучасного світового ринку морепродуктів зробили такі вчені, як: Ліп'яніна Х. В., Неустроєва Т. І., Гринжевський М. В., Анфьорова О. М., Козлова С. Л. та ін.

Постановка завдання. Завданням статті є висвітлення сучасної проблематики розвитку світового ринку морепродуктів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У 2014 році експорт продукції, що входить згідно з китайською митною номенклатурою в категорію “кальмар/каракатиці/восьминіг” займає 16,6% від загального обсягу експорту і склав 413 тис. тонн вартістю 2,67 млрд. доларів США. На креветки припадає 10,6% загального експорту, з поставками в розмірі 179 тис. тонн на суму 2,20 млн. доларів США від експортованого в 2014 році.

Найбільшим експортним ринком для китайських морепродуктів залишається Японія, яка імпортувала торік 66 млн. 200 тис. тонн китайських морепродуктів на суму 3,8 млрд. доларів США. При цьому обсяг поставок зріс на 3,9%, але їх вартість впала на 2,8% (табл. 1) [2, 4].

Відзначено зростання експорту морепродуктів із КНР у США в 2014 році, що на 2,16% більше, ніж у 2013 році за обсягом продукції та на 6,18% – за вартістю. АСЕАН, третій за величиною експорт-

Таблиця 1

Обсяг експорту морепродуктів КНР у країни світу, 2014 рік

Країна	Об'єм (т)	Вартість, дол. США
Японія	66 млн. 200 тис.	3,8 млрд.
США	58 млн. 200 тис.	3390 млн.
АСЕАН	52 млн. 600 тис.	2710 млн.
Гонконг	23 млн. 150 тис.	2,52 млрд.
ЄС	дані відсутні	2,36 млрд.

ний ринок для китайських морепродуктів, імпортував продукції більше на 7,7% за обсягом і 14,1% за вартістю. Поставки в Гонконг, що є як споживачем морепродуктів, так і пунктом для їх відправки в інші країни, у натуральному вираженні знизилися на 2% до 23 млн. 150 тис. тонн, але збільшилися у вартісному вираженні на 5,8% до 2,52 млрд. доларів США. Це робить Гонконг більш значущим для Китаю, ніж ЄС, який зайняв п'яте місце серед ринків-експортерів для КНР [4].

У січні 2015 року Аргентина експортувала 26354 тонн морепродуктів, що на 6,5 % менше, ніж у січні 2014 року. Зниження загального показника експорту морепродуктів відбулося в основному за рахунок падіння продажів молюсків – у січні 2015

року їх було поставлено 7305 тонн, що на 33,6 % менше, ніж у січні минулого року [5].

За даними південнокорейської Митної служби, у січні 2015 року поставки до Республіки Корея живого снігового крабу збільшилися на 108%. При цьому ціна впала на 14% порівняно з січнем 2014 до 20,42 доларів США за кг на умовах CIF. Корейський імпорт інших живих крабів в основному синього королівського краба, знизився на 350% порівняно з січнем 2014 року. Ціна при цьому зросла на 124% до 30,56 доларів США за кг.

Імпорт російського королівського краба в Японію у січні 2015 року знизився на 23% порівняно з січнем минулого року. 93% поставок крабів припадають на Росію.

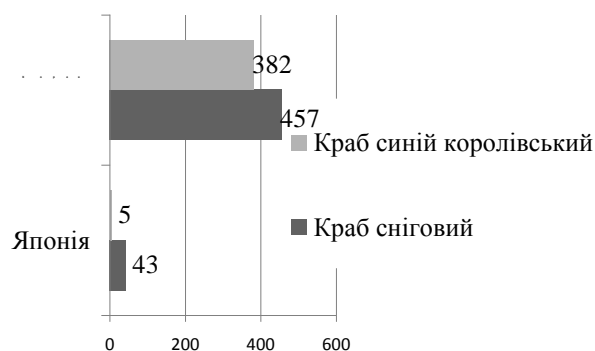

Рис. 1. Загальний обсяг імпорту снігового та синього королівського крабів у січні 2015 року (т)

Американський імпорт королівського краба з Росії в січні 2015 року знизився на 84,3% до 930 тис. доларів США порівняно з січнем 2014 року. Ця тенденція почалася спостерігатися в листопаді 2014 року, коли освоєння квот на видобуток камчатського краба досягло кульмінації. За підсумками 2014 року імпорт королівського краба з Росії в США збільшився на 20% до 3,417 млн. доларів США.

Поставки в США аргентинського краба Santola у січні також знизилися на 35,9% до 274 тис. доларів США порівняно з 427,5 тис. доларів США за аналогічний період 2014 року. Santola являє собою 23% від загального обсягу імпорту в США всіх видів королівських крабів.

Загальний імпорт королівського краба в США у січні 2015 року знизився на 25,5% і склав 1 млн. 215 тис. доларів США. На це вплинув страйк вантажників на західному узбережжі, в результаті чого судна не змогли вивантажити продукцію.

Загальний американський імпорт снігового краба в січні збільшився на 120,3% і склав 2,928 млн. доларів США. Домінуючим постачальником стала Канада, на яку припало 86% поставок, далі розташовується Китай, а потім Росія. Це обумовлено тим, що основу російських поставок склала продукція з Баренцового моря, а не Далекого Сходу [3, 4].

Постачання кальмарів *Illex argentinus* впали на 69,6% з 2084 тонн у січні 2014 року. З початку 2015

року спостерігається зменшення експорту Аргентиною патагонського гребінця (*Zygochlamys patagonica*) – зниження на 67,2%. Експорт креветки (*Pleoticus muelleri*) Аргентиною у січні 2015 знизився на 20,9% порівняно з показником січня 2014 року, коли було експортовано 7820 тонн (табл. 2) [5].

Таблиця 2
Динаміка зміни обсягу експорту морепродуктів Аргентиною за січень 2014, 2015 рр. (т)

Морепродукти	Січень 2014 року	Січень 2015 року
Креветки	7820	6191
Кальмари	2084	634
Гребінці	672	221

В Бостоні на Seafood Expo North America відбувалося обговорення майбутніх цін на креветку. Імпортери стурбовані нестабільністю цін і занепокоєні, що до моменту прибуття оплаченої партії товару ціни на креветку можуть знизитися. Тому оптовики і дистриб'ютори поки намагаються робити закупівлі тільки в міру необхідності, щоб не створювати запасів дорогої продукції.

Однак експортери виявилися не одноставні у своїх оцінках. Так, представники Таїланду відзначили, що єдиним лідером креветок останнім часом є Сполучені Штати Америки, оскільки Європейський Союз та Японія через ослаблення своїх національних валют не в змозі конкурувати з американцями і впливати на формування цін. Китай в умовах уповільнення темпів зростання його економіки також не може вважатися лідером ринку. Все це обумовлює надлишок запасів і слабкий попит на світовому ринку креветки. Однак існують сумніви щодо стабільності купівельного попиту на креветку в США.

Хоча Таїланд, Малайзія, Китай ще не повною мірою відновили своє виробництво креветок від наслідків захворювання їх EMS (синдром ранньої смертності), такі країни, як Індонезія, Індія й Еквадор, збільшують своє виробництво, і вже очевидно, що пропозиція креветки на ринку цього 2015 року цілком може перевищити попит, що змушує країни-експортери знижувати ціни.

Разом з тим, представники Еквадору дотримуються іншої думки, посилаючись на наявність великих замовлень із Китаю та В'єтнаму. Вони вважають, що в цих умовах загальна пропозиція креветки на світовому ринку відставатиме від попиту, а США будуть не єдиними на ринку.

Однак даний підхід еквадорських експортерів навряд чи можна вважати цілком обґрунтованим. Найімовірніше, Китай буде орієнтуватися на пониження цін, щоб зробити креветку більш доступною для масового споживача. Крім того, оскільки валюта Еквадору прив'язана до долара, продукція цієї країни для європейського ринку в євро коштуватиме дорожче, що призведе до зниження попиту і змусить експортерів знижувати ціни. В цілому, враховуючи всі фактори, можна припускати, що ціни

на креветку на світовому ринку будуть знижуватися, ймовірно, до кінця 2015 року [6].

Головним постачальником мідій у країні ЄС є Чилі. У січні 2015 року Чилі відправило на експорт мідій на 47 % більше, ніж у січні 2014 року, коли поставки склали 2197 тонн. Експорт збільшився на 53% порівняно з показниками аналогічного періоду минулого року (табл. 3). При цьому відзначається і збільшення середньої вартості мідій на 4% з 2,73 доларів США в січні 2014 року до 2,85 доларів США в січні 2015 року.

Таблиця 3
Загальний обсяг експорту мідій Чилі

Експорт мідій	2014		2015	
	Обсяг, т	Вартість, млн. дол. США	Обсяг, т	Вартість, млн. дол. США
Всього	2197	7,6	4144	11,8

Головним експортним ринком для чилійських мідій у січні 2015 року був Європейський Союз, на другому місці опинилися США, далі країни Азії та Латинської Америки (табл. 4).

Таблиця 4
Експортні ринки для чилійських мідій

Експортний ринок	Вартість, млн. дол. США
ЄС	6,5
США	2,3
Країни Азії	1,0
Країни Латинської Америки	0,885

Разом з тим, чилійські експортери сподіваються на значне збільшення продажів у КНР, чому має сприяти просування на китайському ринку бренду „Патагонські мідії” (*Patagonia Mussel*), що почалося в листопаді 2014 під гаслом „Відкрий смак Патагонії, відкрий смак чилійських мідій”. Мета створення бренду полягає в тому, щоб підкреслити неповторну індивідуальність продукту, базовану на його перевагах, а саме: культивування у винятково чистих водах, оригінальний смак, висока якість, особлива текстура і висока харчова цінність. Просуванням цього продукту займаються компанія Pro-Chile і Торгова асоціація чилійських виробників мідій Trade Association of Mussel Farmers of Chile - AmiChile, які розраховують, що їх продукція займе місце в преміум-сегменті китайського ринку морепродуктів вищої якості [7, 8, 9].

Після Чилі наступним за величиною постачальником мідій в ЄС, з обсягом у 16600 тонн у 2014 році, є Іспанія, обсяг поставок якої залишається стабільним протягом останніх п'яти років.

Нідерланди займають третє місце з обсягом поставок мідій в ЄС на рівні 14300 тонн у 2014 році.

В Іспанії галісійські виробники мідій висловили невдоволення тим, що закриття більше 80% господарств із виробництва мідій через поширення інфекційного захворювання викликало дефіцит цієї продукції на італійському та французькому ринках, але після того, як виробництво мідій відновлено, надлишок поставок призвів до зниження ціни.

У відповідь на часткове скорочення європейського попиту на мідій канадські та ірландські виробники почали все частіше звертати увагу на Китай, враховуючи, що споживання мідій у цій країні показало збільшення на 20% у рік [10].

ветки у 2015 році. Актуальними темами сьогодення на цьому ринку є: встановлення цін та EMS (хвороба ранньої смертності креветки). Проаналізовані обсяги експорту мідій Чилі за 2014 та 2015 роки. Визначені експортні ринки для чилійських мідій: ЄС, США, країни Азії та Латинської Америки.

За прогнозами, вплинути на світові обсяги виробництва креветки може спалах їх хвороби EMS. У таблиці 5 наведено порівняння прогнозованого чистого експорту креветок за регіонами світу зі спалахом хвороби і без нього.

Таблиця 5

Порівняння прогнозованого чистого експорту креветок по регіонах з і без спалаху хвороби (000 тонн)

Країна	2015 р.		2020 р.		2030 р.	
	План	Спалах хвороби	План	Спалах хвороби	План	Спалах хвороби
1	2	3	4	5	6	7
Постраждалі регіони						
Китай	574	391	457	471	244	279
Індія	97	115	115	136	151	164
Південна Азія	122	91	137	141	162	165
Південно-Східна Азія	1,156	830	1,401	1,201	1,848	1,697
Непостраждалі регіони						
Північна Америка	-1,328	-1,172	-1,560	-1,510	-2,043	-2,009
Європа та Центральна Азія	-671	-553	-688	-652	-702	-682
Латинська Америка та Карибський басейн	533	648	636	672	853	877
Японія	-398	-343	-386	-370	-365	-357
Східна Азія та Тихий океан	-182	-147	-203	-192	-225	-219
Середній Схід і Північна Африка	-7	10	-6	-1	-4	-1
Суб-Сахарна Африка	-28	-8	-36	-29	-51	-47
Інші регіони	133	137	132	134	130	131

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Проаналізовані основні тенденції сучасного світового ринку морепродуктів: креветок, мідій, крабів, гребінців, кальмарів. Визначені найбільші експортні ринки для китайських морепродуктів: Японія, США, АСЕАН, Гонконг, ЄС. Окреслені процеси на світовому ринку крабів; виявлені лідери ринку та проаналізовані прогнози. ВНІРО (Всеросійський науково-дослідний інститут рибного господарства та океанографії) рекомендує збільшити обсяги допустимого улову для виловлювачів краба з поточних 56,7 тис. т до 71,9 тис. т. Видобуток делікатесного і найбільш цінного виду краба - камчатського - становить 5 тис. т. Рибалкам без шкоди для популяції можна буде виловити 20-25 тис. т. Ціни на крабове м'ясо в результаті здатні знизитися на 10-50%. В цілому вилов крабів усіх видів вже в 2016 році може досягти 71,9 тис. т. На 2015 рік уже затверджена квота в 56,7 тис. т – 10% виловленого краба спрямовується на внутрішній російський ринок, 90% продається за кордон – в Японію, США, Південну Корею і Китай [11].

Розглянута динаміка зміни обсягу експорту морепродуктів Аргентиною за січень 2014, 2015 років. Висвітлені процеси на світовому ринку кре-

У 2015 році у всіх постраждалих регіонах, за винятком Індії, ситуація призведе до скорочення експорту креветок. Індія з її значним запасом креветок, за прогнозами, збільшить експорт за рахунок підвищення ціни на креветку та зменшення внутрішніх витрат. Більшість постраждалих регіонів є імпортерами креветок. Усі імпортери будуть змушені зменшити імпорт у 2015 році в умовах глобального зменшення споживання креветки. Скорочення імпорту варіюється залежно від регіонів: від 12 до 19% в Північній Америці, Японії, Європі та Центральній Азії, Східній Азії та Тихому океані до 73 % в Африці. Традиційному експортеру креветок – Латинській Америці та Карибському басейну, вдасться збільшити свій експорт завдяки продукції аквакультури в 2015 році. Середній Схід і Північна Африка перетворяться з імпортера на експортера під час змін на світовому ринку креветок, хоча вони знову стануть імпортером у 2020 році. Тривалі наслідки хвороби завдадуть шкоди Південно-Східній Азії, де зниження експорту по відношенню до планового буде становити 200 тисяч тонн у 2020 і 150 тисяч тонн у 2030 році, або 14% і 8% зниження відповідно [1].

ЛІТЕРАТУРА

1. Fish to 2030 Prospects for Fisheries and Aquaculture world bank report number 83177-glb [Electronic recourse]. – Accessed mode: www.worldbank.org/ard.
2. Мировой рыбный рынок [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://studopedia.org/6-23292.html>.
3. Ситуація на ринку краба в США і Японії в січні 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://stopcrabmafia.ru/?p=>.
4. Китайський експорт молюсків показав найвищий ріст [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fishnet.ru/news/rynok/47303.html>.
5. Аргентинський експорт риби зростає, а експорт молюсків знижується [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fishnet.ru/news/rynok/47598.html>.
6. Цены на креветку на мировом рынке могут снизиться [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fishkamchatka.ru/?cont=long&id=53132&year=2015&today=31&month=03>.
7. Обзор сегментов мирового производства двусторчатых моллюсков - сентябрь 2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://mallyuski.ru/obzor_segmentov.php.
8. Чилийський експорт мідій зміцнюється [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fishnet.ru/news/rynok/47471.html>.
9. Откройте для себя вкус Патагонии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.patagoniamussel.com/site/>.
10. Спад на європейському ринку мідій змусив постачальників дивитися в бік Азії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fishretail.ru/news/spad-na-evropeyskom-rinke-midiy-zastavil-313278>.
11. Краб может подешеветь на 50% [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://izvestia.ru/news/584203>.
12. Global information and Early Warning System – on food and agriculture. [Electronic recourse]. – Accessed mode: <http://www.fao.org/giews/>.

REFERENCES

1. Fish to 2030 Prospects for Fisheries and Aquaculture world bank report number 83177-glb [Online], available at: www.worldbank.org/ard. (Accessed 20 April 2015).

2. Mirovoj rybnij rynek [World fish market], available at: <http://studopedia.org/6-23292.html>. (Accessed 20 April 2015).

3. Sytuatsiya na rynku kraba v SShA i Yaponii v sichni 2015 [Crab situation on the market in the US and Japan in January 2015], available at: <http://stopcrabmafia.ru/?p=>. (Accessed 20 April 2015).

4. Kytajsk'kyj eksport moliuskiv pokazav najvyschij rist [Chinese export mollusks showed the highest growth], available at: <http://www.fishnet.ru/news/rynok/47303.html>. (Accessed 20 April 2015).

5. Arhentyns'kyj eksport ryby zrostaie, a eksport moliuskiv znyzhuiet'sia [Argentine exports of fish increases and reduced export shellfish], available at: <http://www.fishnet.ru/news/rynok/47598.html>. (Accessed 20 April 2015).

6. Tseny na krevetku na myrovom rynke mohut snyzyt'sia [Prices shrimp to the world market mogut snyzytsya], available at: <http://www.fishkamchatka.ru/?cont=long&id=53132&year=2015&today=31&month=03>. (Accessed 20 April 2015).

7. Obzor segmentov mirovogo proizvodstva dvustvorchatyh molljuskov - sentjabr' 2013 [Browse dvustvorchatyh production segments Peace molljuskov – September 2013], available at: http://mallyuski.ru/obzor_segmentov.php

8. Chylijs'kyj eksport midij zmitsniuiet'sia [Chilean mussel exports strengthened], available at: <http://www.fishnet.ru/news/rynok/47471.html>. (Accessed 20 April 2015).

9. Otkrojte dlja sebja vkus Patagonii [Unlock taste for themselves patahony], available at: <http://www.patagoniamussel.com/site/>. (Accessed 20 April 2015).

10. Spad na ievropejs'komu rynku midij zmusyv postachal'nykiv dyvytysia v bik Azii [The decline in the European market mussel suppliers forced to look towards Asia], available at: <http://fishretail.ru/news/spad-na-evropeyskom-rinke-midiy-zastavil-313278>. (Accessed 20 April 2015).

11. Krab mozhet podeshevet' na 50% [Crab can become cheaper by 50%], available at: <http://izvestia.ru/news/584203>. (Accessed 20 April 2015).

12. Global information and Early Warning System – on food and agriculture [Online], available at: <http://www.fao.org/giews/>. (Accessed 20 April 2015).